

Till sammankomsten hade utgått skriftlig inbjudan till ett antal "utvalda". Inbjudan var undertecknad [REDACTED].
Ur inbjudan kan citeras: "Vi äre några stycken som gärna vill träffa samman med en grupp zigenare för att pratas vid om gemensamma glädjeämnen och bekymmer. Vi kommer att bjuda på en kopp kaffe och dessutom har den välkända gitarristen Tomas Birth lovat att komma dit med sin gitarr och spela några zigenarmelodier. Vi hälsar Dig välkommen".

Observationer

I första hand ett par ord om lokalen. Man går in genom en upplyst dörr och får välja högersväng och kommer ner i en trappa till ett kapprum där ett antal vita och zigenare träffats. Ett rätt öppet samtal och man är kallad till 1930 och kl 2000 så bjuds man in till ett rum åt vänster. Ett långsmalt rum med ett par tre långa bord, med persterps-platta, som är placerade mitt i rummet. Stolar av stålrör och någon slags playwood. Inte en tavla på väggarna, vitkalkat, stereotyp. Upplevs av undertecknad som närmast en förvisningsort. Dels ligger det under gatunivå, dels är det påvert. Är det så för att zigenarna skall vara här?

Man bänkar sig kring bordet och urskiljer tre zigenardamer och sju herrar varav en förefaller vara relativt ung pojke i skolåldern. Det är några äkta par, en av zigenarna är gift med en vit kvinna. Först hälsar [REDACTED] från ABF samtliga välkomna. Han står vid nedre kortändan av det långsmala bordet och överlämnar sedermera ordet till [REDACTED], som har valt den övre kortändan. [REDACTED] har ett papper framför sig och hälsar först samtliga välkomna. Han presenterar först inbjudarna och talar om att inbjudan har gått ut i begränsad omfattning. Sedan försökte han att tala om avsikten med sammankomsten. Han disponerade upp avsikterna i följande:

Att lära känna varandra, prata om saker och ting såsom exempelvis barnen och skolan, de vuxna och ev undervisning, vad rör sig tiden och sedan förstå detta. Hur skulle Ni vilja be om Ni fick önska Er och hur skulle Ni vilja att Edra barn skulle be när de blir stera. Fortsätta lägerlivet? Vill Ni överhuvudtaget leva samman här med oss? Vad detta nu innebär med arbete, inkomster, skolor etc. Edra seder och bruk, varför går kvinnorna fortfarande med huvudduk och långa kjolar, när männen klär sig modernt? Kvinnans ställning bland zigenarna etc, etc.

██████ fortsätter:

Alla svenskar är med i en förening. Zigenarna har ingen förening. Behövet av att i ordnade förhållanden reglera sina mellanhavanden någon slags association till det gamla tinget. Ni behöver hävda Edra intressen, behöver varandra, lära Er att uppträda, att välja representanter som bevakar olika områden. Till att börja med en regelbunden återkommande sammankomst. Så slutar ████████ med att säga: "Låt oss inte idag gå in på delfrågorna jag kastar fram. Låt oss höra om Ni överhuvudtaget vill vara med".

För observatören verkade både ████████ och ████████ inledningsord lite mycket Ni-betonade, man sade sällan vi. En sådan iakttagelse kan ha sin grund däruti att observatören inte är van att umgås med zigenare. Kanske måste de tas på det här sättet. Men observatören upplevde i någon mån en viss dirigering och man ställer sig den frågan. Hur upplevde zigenarna det här? Kände de sig dirigerade? Genom Ni-sägandet var de med en gång strukturerade i en grupp, och vi vita kanske stod utanför, eller var vi deras representanter, eller var vi nyfikna människor som ville träffa dem. Läger man dessutom till vad som tidigare sagts om lokalen, som observatören upplevde, som lite avsidestagen. I det här läget upplevde man dels en isolering i form av lokalen under jorden, dels en isolering till två grupper, de vita och de svarta.

Så släpptes alltså diskussionen lös, efter de här inledande orden av ████████. Relativt snabbt utkristalliserade sig vissa punkter. Det var närmast bostads- och vattenfrågan. Det var i mindre grad skolfrågan. Man förde någon gång en rätt häftig diskussion, man var inte ökritisk mot varandra. Det kunde skönjas en viss oro inför att man splittrade lägren och satte familjer i lägenheter utspridda i olika förorter. Frågeställningen villa, lägenhet, läger var uppe till debatt. Vissa uttryckte; kunde man inte sköta snyggheten, städningen etc i husvagnen, så kunde man heller inte sköta det i en lägenhet, än mindre i en villa. Det gäller att sköta det och det, det gäller också att ha vilja att sköta det. Skolfrågan snuddade man bara vid. Närmast så att man uttryckte att det var för barnens skull, inte deras egen. Det var barnen som skulle lära sig läsa och skriva, det var barnen som skulle bli någonting i framtiden, själv var man för gammal. Mot det stod ett uttryck som återkom, vill man så kan man lära sig vad som helst. Men det var tydligen inte applicerbart när det gällde den egna personligheten. Sammanfattar man det här så kan man konstatera att det tydligen är påtagliga problem då det gäller bostads- och t ex vattenfrågan. Det är

praktiska saker man vill ha löst. Där har man en viss aggresivitet emot samhället. Man vill se påtagliga bevis för att det görs någonting. Försöker man tolka skolfrågan och diskussionen omkring den, som nu var mycket liten, så kan man tänka sig att de äldre upplever samhället som ett stort, stort ointagbart klot, som bara rullar på. Man har inte ork att komma in och börja med det minsta, att lära sig t ex skriva eller läsa eller i omvänd ordning. Det skjuter man över på barnen, det är kanske enklast. En uttrycker t ex, att tänk om hans son, när han blir 20 år, skulle sitta som föreningspamp, det vet man ju ingenting om, men det kanske kunde gå så. Det vittnar om en önskan att intaga samhället, att bli som de andra samhällsmedbergarna, att bli något alltså.

Det kan göras ytterligare en kommentar när det har gått någon timme av sammankomsten. Då är diskussionen livlig, närmast hetsig ibland, men ständigt under vänliga former, på något sätt. Då finns det inte längre, för observatören, någon anledning att titta på de kala väggar na, persterpsplantan på bordet eller de tråkiga stolarna. Det är en värme och en genuinitet, som förefaller utgivande och trivsamt. Sedan blev det kaffedrickning och den här sångaren sjunger zigenarsånger. Alla är andäktigt tysta, man kan s a s höra en knappnål falla.

När sången är slut så började diskussionen igen och någon upphäver sin röst och säger: "Vad är vi egentligen här för"? Problemen som vi har de kan ju [REDACTED], och vad skall vi sitta här för, det är ju han som skall lägga fram dem. Det var lite mästrande det också, liksom jag upplevde [REDACTED] introduktion. Här skulle det vara intressant att gått in och sagt " Vad är det Ni egentligen upplever ur det här, en meningslös diskussionskväll, som man ~~kan~~ har kommit till, som saknar målsättning. Hur upplevde Ni, alltså Ni zigenare, [REDACTED], och hur tror Ni han upplever Er. Det här, att man inte vet varför man är här, det talar för att det finns en klyfta mellan de vita och de svarta, en klyfta som kan byggas över i vi-form men som inte byggts över hitintills, därför att vi vet så litet om varandra. Någon sade något klyftigt i den här situationen. Någon sade, vi har stått i bestadskön i tusen år. Någon fyllde i, vi har varit här i femtonhundra år och [REDACTED] fyllde tillbaka, men Ni anmälde Er för två år sedan. Det är liksom kententan i situationen, samhället kräver en hel del prestationer, som t ex att man skall anmäla sig i bestadskön för att få en bestad. Zigenarna lever väl närmast bara i sitt tusenåriga rike på något sätt, man har svårt att komma över trösklarna.

Man tackar prydligt och snällt för kvällen när man går hem och det förefaller som om man trivts. Man kan väl kanske konstatera att det var för få den här gången för att hålla gruppen vid liv. Observatören tror inte att det kommer att kunna vara de här människorna igen. De har liksom pratat av sig nu och finner väl kanske inte någon större anledning att komma tillbaka. Några kommer förstås men det får vi väl se nästa gång.